

פרוטוקול מס' 241

מישיבת ועדת הכלכלה

יום ה', י"ב בכסלו תשל"ז - 2.12.1976, שעה 10.00.

נכחו:

חברי הוועדה:
י. הורביץ - היו"ר
מ. דרובלס
ע. הדר
א. לבני
י. שערי

מזכירים:
מ. אביאור - מהנדס ראשי במשרד מסחר ותעשיה.
ע. ששון - מנהל חטיבת תעשיות קלות במשרד מסחר ותעשיה.
ע. רסלר - יועץ כלכלי במפעלי ניר חדרה.
י. גולן - מנהל שיווק במפעלי ניר חדרה.
א. בינשטוק - מנהל תפעול במפעלי ניר חדרה.
י. פרלמן - מנהל החאחדות התעשיינים.
מ. בר-אל - סמנכ"ל האגף הכללי בהתאחדות התעשיינים.
ש. ליבוביץ - מזכ"ל איגוד העתוננים היומיים.
ש. הימלפרב - הנהלת איגוד העתוננים היומיים.

מזכיר הוועדה: ד. לב

רשמה: ש. ז"ק

סדר-היום: מצב מפעלי ניר חדרה.

- 650 -

(נתקבל ביום 3.12.76)

היו"ר - י. הורוביץ:

פוחח את הישיבה.

הנושא המקורי שלנו גלש כבר מעבר למה שהוצע בזמנו לסדר-היום: איסוף פסולת הניר בארץ. אולם, מאחר וזהו נושא נכבד התחלנו דרך הנושא המקורי לעסוק במפעלי ניר חדרה והגענו למסקנה שבנוסף לאנשי משרד מסחר ותעשייה, משרד האוצר רצוי לשמוע את אנשי מפעלי ניר חדרה, כי שמענו שכוח היצור של המפעל בחדרה הוא הרבה יותר גדול מכפי שהם מייצרים כיום. חשבנו שטוב שנשמע מה ניתן לעשות כדי שנדע אם נוכל להמליץ בנקודה זו. כן רצינו לשמוע מה קורה במפעל, מדוע האיכות נמוכה ורוב התצרוכת מיובאת מן החוץ. לכן ביקשנו גם לשמוע את דעתם של הקונצרן הגדולים של ניר עתונים הלא הם הנהלות העתונים היומיים. אני מתאר לעצמי שישנם נימוקים כבדי משקל להבאת חלק ניכר מהתצרוכת משבדיה. ברור שבדגש זה קשה להתיר את הקשר עם שבדיה. אולם, מה ניתן לעשות על-מנה להגביר את הצריכה המקומית, על-מנת להבטיח למפעל חיוני זה עבודה לאורך ימים, ובעיקר, אם אנחנו לוקחים בחשבון לא רק את המשקיע הגדול שהשקיע מיליונים, אבל גם את עשרות המשקיעים הפרטיים שבמדינת ישראל, הרי בסופו של דבר הפועלים הם של המשק כולו ואם המפעל ייעלם מן המפה - זה לא טוב לכולנו.

ע. רסלר:

מן הבחינה שלנו הבעיה היא של כושר היצור שמצד אחד אינו יכול לספק את מלוא הביקוש, גם אם היה מופעל המפעל במלואו ומן הצד השני - הוא אינו מנוצל במלואו בגלל הבעיות שאינן קשורות במפעל עצמו. בהקשר זה הבאנו את נושא ניר עתונים ונושא חומר הגלם לקרטון גליל - שני מוצגים אלה ניתן לייצר מפסולת ניר וקרטון מקומי. כלומר, יש כאן חסכון גדול במטבע חוץ.

צורכים היום בארץ ניר עתונים 35,000-40,000 טון ובערך אותה כמות ניר קרטון גליל - זוהי היום תוספת החפוקה של מפעלי ניר חדרה שניתן למכור והוא עומד בסיב ומשביע רצון. בכל אופן, הוא אינו עולה ולמעשה, אמילו יורד מהמחירים שמייבאים סוגי ניר אלה, ובכל זאת, אין המשתמשים בנייר זה ערוכים לרכוש את הניר שמפעל ניר חדרה יכול לספק. כלומר, המפעל יכול לספק ויש לו חומר גלם לקרטון גליל בגבולות של 20,000 טון. אבל המגבלה היא לא בפוטנציאל של חומר הגלם המקומי, אלא בפוטנציאל המקומי, כיון שאין כיום בארץ יצור כזה שייאפשר יצור של כמות גדולה יותר.

באשר לניר עתונים שהמרכיב שלו הוא בין 40% ל-50% מפסולת ניר מקומי - סגרנו 18,000-20,000 טון שהיא הכמות שאנחנו יכולים לייצר בגלל המגבלות של חומר הגלם המקומי. אולם, לאחר מו"מ ממושך וארוך שתחילתו מלפני שנה ויותר נחתם בחודש מאי הסכם עם איגוד העתונים היומיים, אשר בהתאם לו אנחנו מספקים משנת 1975, החל מיוני 1000 טון לחודש; ואם גם בשנת 1977 נמשיך לספק בסדר גודל זה של 1000 טון לחודש - אולי נשמע ממר ליבוביץ מה דעתם על כך. אבל זה עדיין 12,000 טון לשנה, כאשר אנחנו מדברים על כמות של 18,000-20,000 טון. זוהי הבעיה לגבי ניר עתונים. בקרטון גליל דיברנו על 20,000 טון ושם חלה התקדמות ניכרת, ובעיקר, מאז הדיון הראשון בוועדה, וגם לעצם הדיון היתה השפעה חיובית, כאשר ירדל הסכים לרכוש בשנת 1977 10,000 טון במקום 1000-2000 טון שדיברנו עליהם קודם לכן. מיכלי כרמל הביעו נכונות בכתב לרכוש 5000 טון, וגם כאן צריך לחתום על הסכם. יוצא איפוא, שנגיע בקרטון גליל למכסימום של 20,000 טון חומר גלם. כאן מגיעה תודה לוועדה ולמשרד מסחר ותעשייה שנתנו את ידם לעניין.

הבעיה שנשארה פתוחה היום היא בעיית ניר עתונים. לו היינו יכולים להגיע כאן ל-18,000-20,000 אספקה שנתית היינו מתגברים על המצב.

היו"ר - י. הורוביץ: אנחנו כאן שמענו על התביעות והדרישות לשימוש בתוצרת מקומית. אולם, אנחנו בכל זאת רוצים להבין אם ישנה עדיפות לגבי טיב התוצרת המיובאת, האם ניתן להתיר את הקשר, אולי לא לאורך ימים, כי אז הווששם להסתכן בנייתו הקשר?

פ. ליבוביץ: אשר למפעלי ניר חדרה - אנחנו עומדים לחתום אתם על חוזה אספקה לשנת 1977 הקובע מפורשות שמכל הכמות שנצטרך 30% יהיו ממפעלי ניר חדרה ו-70% יבוא. אבל למעשה, כתוצאה ממלאי שנצטבר אצל העתוננים - הם אינם יכולים להזמין את מלוא הכמות שהתחייבו עליה. אף-על-פי-כן, צמצמו זמנית את היבוא כדי שנוכל לעמוד במכסה של 1000 טון לחודש. בינתיים, אנחנו נאלצים להפעיל את החוזה החתום עם השבדים.

לפני מספר שנים, כאשר מפעלי ניר חדרה הסתלקו מיצור ניר עתוננים הצלחנו במאמצים גדולים להגיע לרכישת ניר ולחתימת חוזה לטווח ארוך. החוזה נחתם והוקם הוא עד 1978, הוא מתחדש מעצמו לשנה נוספת, אלא אם כן אחד הצדדים מודיע על שינויים. החוזה הנוכחי שהוא טוב, הוא מאפשר לנו לרכוש ניר עתוננים מסוג מעולה במחיר בינלאומי. אנחנו ישרנו קשרים גם בגרמניה, אנגליה, הולנד וארצות אחרות שהן הגדולות מצרכני ניר עתוננים בעולם, והן מקבלות אותו במחיר הטוב ביותר. ישראל עלתה על העגלה הזו ומובטח לנו מחיר בינלאומי.

החוזה הזה פועל כבר מספר שנים לשיעור רצוננו המלא. בשנה שעברה כאשר התעוררה השאלה של יצור ניר חדרה, הרי מתוך רצון להענות ולתרום את חלקנו בפיתרון המשבר לגבי היצור המקומי הסכמנו לקנות ממפעלי ניר חדרה ניר עתוננים. זאת עשינו כאשר היה עלינו להפוך את החוזה החתום ואף אולי לטכץ את עתידו לאחר שהיתה מצידנו התחייבות מפורשת ברורה. אף-על-פי-כן מתוך הסברים ברורים, ותוך כדי מו"מ, צמצמו את החוזה שלנו והעמדנו את הרכישה ממפעלי ניר חדרה על 12,000 טון. אבל חייבים היינו בתיקון החוזה, כי אנחנו התחייבנו לשבדים עד לגמר החוזה לרכוש מהם מדי שנה 24,000 טון. היתה זו התחייבות מפורשת ואיננו יודעים אם היינו רשאים ואם רצוי להסתלק ממנה, מפני שזה עלול להוות הפרת הסכם בצורה חמורה מאד.

בינתיים חלה תופעה נוספת והיא: הצריכה של ניר ירדה, כי ההתחייקות במחירי העתוננים גרמה לצמצום הצריכה. לכן, אנחנו היום עומדים בפני התופעה שהיא מאד אופיינית: הצריכה יורדת ונוסף לכך הצטבר אצל העתוננים מלאי גדול ל-3-4-5 חודשים. (היו"ר - י. הורוביץ: הצטברות המלאי יכולה להיות מתוך שתי מגמות והיא נעשית ביודעין, כי אתה רוצה לארגן את המלאי והשיטה יכולה להיות או שירדו המחירים, או שהצריכה ירדה)? אנחנו רצינו להזמין ניר ממפעלי ניר חדרה גם כשלא היינו זקוקים לו, וגם לעמוד בהתחייבות לגבי הספקים ונוצר מלאי. (מ. דרובלס: מהו המלאי הרגיל)? נוסף לצריכה השוטפת ועוד חודשיים. היום יש מלאי של הצריכה ועוד 4 חודשים.

אב. למרות צמצום הצריכה אנחנו נקנה ממפעלי ניר חדרה מדי חודש 1000 טון, ולמרות שהכמות הדרושה לנו היא פחות מ-1000 טון לחודש. איננו רואים כיצד נעמוד בכך, כי 1000 טון אלה מהווים בעיה.

באשר למחיר - התעריף של הניר ממפעלי ניר חדרה הוא בדרך כלל תואם את מחירי היבוא ובמקרים מסויימים, אולי גם עולה עליו. אבל יש לנו הסכם עם מפעלי ניר חדרה האומר שהניר מחושב על-פי ההנחיות המפורטות בחוזה. כתוצאה מהחישוב הזה הניר ממפעלי ניר חדרה הוא זול יותר. אבל זהו הסדר אד-הוק בין מפעלי ניר חדרה לבין העתוננים. לכן, אינני רואה כאן נתונים אובייקטיביים לאפשרות לשנות במשהו את המצב, או לצמצם את החוזה החתום, ובעיקר,

פ. ליבוביץ:
כאשר קיימת בעיית הטיב.

אטנם מפעלי ניר חדרה עושים כמיטב יכולתם.
אבל בכל זאת הטיב שלהם אינו תואם את טיב הניר שאנחנו מייבאים. עובדה היא
שעושים בעלי תפוצה גדולה, ובעיקר, ביוס ו', אינם מדביקים על ניר חדרה
אלא על ניר יבוא מפני שהתמונות אינן מתקבלות טוב - כאן בעיקר פורגש ההבדל בין
שני סוגי הניר.

היו"ר - י. הורוביץ:

אני הייתי רוצה להיות ראשון השואלים:
(א) האם אי-אפשר לנסות להתיר את ההטבה,
פרט לאי-הנעילות העלולה להגרש מביטול החוקה. נניח, שהיה קם איזה שהוא גורם
ממלכתי-לאומי ואומר שישנה בעיה המורה של קיום מפעל חיובי העומד בפני משבר
ואנחנו מבקשים החשבות בלתי רגילה במפעל הישראלי, ולגבי החוקה זה מהווה לא יותר
מאשר 10% פחות מאשר כל המפעל הזה שעליו אנחנו מדברים, ואותם 2%-3% שאתם
מייצרים עבור הצרכן הישראלי אתם בוודאי תצליחו למכור למישהו אחר ובזה אתם
עושים שירות למשק הישראלי. כלומר, לו היה קם איזה שהוא גורם ומסביר את
הדברים לשבדיים והיה משחרר את העתונאים מאי-הנעילות, לו היה קם הנספח הכלכלי
שבשביה ומדבר עם השבדיים - מה הייתה השותפותם אז?

(ב) כאשר לטיב הניר - אני מסכים שהניר

צריך להיות טוב ושהתמונות תצאנה טובות, כי אם הן יוצאות לא טובות זה פוגע
בתפוצה. אבל כאן נחזור למחיר. יש מי שאומר שתנאי מיסון המלאי הפיובא הוא
כל-כך זול שאין לו אף ורע לגבי שום חומר גלם אחר. לו מיסון המלאי שלכם היה
עולה כמו חומרי גלם אחרים, ויכול להיות שדבר זה היה מייקר את הניר - האם
זה נכון ומי צותק את המיסון הזה? איך היית רואה את הדברים אם באמת היית
נחשבות לגבי היצור המקומי, האם גם אז הייתם מעדיפים, במרמה אפילו, להחיל
כאן את ענין ההתקשרות? אלה הן שתי השאלות שאני רואה בהן חשיבות בחלק
המדיני ובחלק הכלכלי.

פ. ליבוביץ:

אנחנו קיבלנו הזמנה לישיבה כאשר במדר היוט
עומד הטעיף: פסולת ניר ובעיות אקולוגיות.
אולי מר הימלפרב יכול לדון בנושא זה, כי אנחנו היינו צריכים לבוא בהרכב שונה
לו ידענו שהשאלות גולשות לנושאים אחרים.

ש. הימלפרב:

אינני חושב שאם אנחנו נשאלנו בכל הנושאים האלה -
איננו יכולים להשיב עליהם.

היו"ר - י. הורוביץ:

נכון שהנושא העומד לדיון פורמאלי הוא ענין
פסולת הניר, אולם, השאלה היא אם ניתן
או שנרשים ידענו, כמובן שהנושא הוא: מפעלי
ניר חדרה.

ד. דרובלש:

אני חושב שחובתנו כוועדת הכלכלה לטנות לעתונאים
לרכוש תוצרת הארץ, הדברים שלנו הם בגדר
של המלצות והצדדים יכולים להתחשב בהם יותר או פחות. אבל עובדה היא, ואני
רוצה לברך את הוועדה על כך שלאחר המלצותיה נמצא הפתרון לקרטון גליל של מפעלי

מ. דירובלס:

גיר חדרה. לכן, עלינו כוועדת הכלכלה לירוש מהממשלה ומהכנסת לעשות מאמץ ולהגביר את השימוש בתוצרת הארץ. אף לפנות לעתונות ולבקש מהם לעשות זאת, כי הם הממשלים ככלי התקשורת היו יכולים לעשות זאת יפה כהשגה בציבור. נדמה לי שזו לא תהיה דרישה מוגזמת.

אגונו יודעים שנחתמו חוזים. אבל אז לא היו קיימים מפעלי גיר חדרה, או אם היו קיימים, לא היו מסוגלים לספק את החצרוכה. בינתיים חל שינוי. אינני יודע אם היה צריך להקים את המפעל. אבל המפעל עכשיו קיים, השקענו בו כסף והיום הוא מסוגל לייצר. אבל אין לו שוק. אנחנו צריכים להתחשב בכך ולאפשר לו לייצר את מכסימום התפוקה; ואם אתם הגעתם להסכם עם שבדיה על 70% ו-30%, מה היה קורה אם ההסכם היה על 50%, 50%, כי אותם 6000 טון היו יכולים לפתור את הגביה של מפעלי גיר חדרה ולהצילו. אמנם יכולה לבוא טענה מצד העתונות שאם מחר, מכל סיבה שהיא מפעלי גיר חדרה לא יוכלו לספק את התצרוכה והם יצטרכו לחזור לשווקים בינלאומיים, הרי כאן אני מפנה את שאלתי למשרד מסחר ותעשייה, האם הוא יוכל לתת ערבות לתקופה של 10 שנים שבמקרה והמפעל לא יוכל לספק את התצרוכה וכתוצאה מכך ייגרם נזק לעתונות ושבדיה לא תרצה לספק גיר מכיון שמתירו את ההשכס, הרי במידה ויהיה הפרש במחיר - האם משרד מסחר ותעשייה יהיה מוכן לשלם את ההפרש? זוהי אמנם שאלה היפותטית, ואני יכול להבין את הצד השני. לכן אני זקוק לבטחונות מסויימים, כלומר, העתונות. בדרך זו אני משוכנע שנוכל יחד לשפל במפעל, כי הוא כרגע עובדה קיימת.

א. לבני:

מאחר שישנם כאן נציגי העתונות הייתי רוצה להפנות אליהם שאלה: ידוע לי שלכל העתונות ישנן גם הוצאות ספריים כמו: הוצאת שוקן שיכת לעתון "הארץ", הוצאת "עם עובד" שייכת לעתון "דבר"; וידוע לי שספרים מוציאים על גיר משובח. אולם, דווקא הספרים הנפוצים, ספרי הכיס מודפסים על גיר עתונות. האם משרד מסחר ותעשייה יודע מהי כמות הניר ההולכת לעתונות ומהי הכמות ההולכת לספרים, או שזה בא בגלילים. (ע. רטלר: זה בא בגלילים או בגלילות? והמכס הוא 100 לירות לטונה). ברור שיש פחות מכס על גיר עתונות ויותר על גיר ספרים. שאלתי היא: אם היו משווים את המכס על גיר עתונות לזה של גיר ספרים לטובת היצור המקומי - האם גם אז הייתם, העתונות, צמודים להסכם עם השבדיים? מפני שאינני יודע מה ההפרש בין היצור המקומי לבין היבוא.

יש לי יושט, ותגידו לי אם אני טועה, שתפוצת העתונות היא בקו ירידה, ואם היום אנחנו מדברים על חצרוכה בגבולות של 30% מהפמות ואם מצב התפוצה הוא בקו ירידה, אזי בעוד שנה תגיע התצרוכה המקומית ל-15%, ואם זה לא ישתנה - הרי בעוד שנה הצטרכו להגיע להתרת החוזה עם השבדיים?

שאלתי האחרונה היא: אותי מטרידה השאלה של מחיר ספרי הלימוד מבחינת המיסוי, ולא רק בגלל הסכום אלא בגלל מרכיב הניר. האם כל העירות הזה במיסוי ובמכס אינו נובע מהשפעה פוליטית.

ע. הדר:

המכס המוטל על גיר הוא 100 לירות לטונה. יוצא איפוא, שהניר שלנו זול יותר עקב המכס. (ע. רטלר: אנחנו נותנים היום אפשרות של 30 יום עד התשלום ללא ריבית). (פ. ליבוביץ: היום לפני השחרור אני משלם "קש" תמורת הדיוקומנטים). הוועדה קיבלה בזמנו שיש לאפשר יבוא מתחרה ליצור המקומי; כאשר יבוא הסכם הסחר ויעשו קשיים במסגרת החוק, הרי גם כאן במסגרת החוק יכולים לעשות קשיים על יבוא מתחרה. אולם, שמעתי שהמוצר כאן הוא סביר והמחיר נמוך - אזי מה קורה כאן?

ע. הדרה

אני מבין שיש כאן בעיה של אטסקה לזמן ארוך מפני שמפעלי גיר חדרה יכולים לספק גיר לתקופה קצרה ומוגבלת. אני שואל האם מפעלי גיר חדרה יהיו מוכנים להבטיח את היצור לתקופה ארוכה ככל האפשר, ואם כן - מה הסיבה שהמנעו אתם העתונים מלהסוּך את ההסכם ל-50%, ובעיקר, כאשר המחיר אינו עולה והאיכות היא סבירה? איננו יכולים להתחרות בצילומים ובגיר הנעשים בחו"ל. אבל בדרך זו אנחנו יכולים לעבור את התקופה הזו, כי אין זה כסף של מישור זר. זהו כסף של מדינת ישראל ואם מפעלי גיר חדרה יכולים לעמוד בתחרות, יש לעשות זאת, אם כי לא עולה על הדעת שאנחנו יכולים לעצור בעד התחרות, וככלות הכול היא עומדת בתחרות. כאן הייתי רוצה לשאול את אנשי מפעלי גיר חדרה - האם אתם מסוגלים, לא לאורך זמן, אבל לתקופה של 3-5 שנים לספק את מלוא הכמות הזו מהמסוללת מהשוק המקומי בדומה לשבדיים - האם אתם מסוגלים? כי על העתונים יהיה לטפל חז-חדשים את החוזים; זאת אמת הייתם יכולים להעלות את התמונה בעוד 4000-5000 טון - האם זה היה פותר את כל הבעיה והיה משפר את היבדים ומאפשר להקים מחלקת מחקר, כפי שהדבר נעשה בקרב ובבור? כי יום יבוא וכולם יהיו אריצים לנהוג כך ולא עולה על הדעת שהם לא שובנעו ואינם רואים מה קורה כאן.

י. טענה

לאיזו תקופה נחתם ההסכם עם השבדיים? כי נדמה לי שהוא עומד להסתיים, או שכבר הסתיים, או שזהו ענין להארכה? במידה שאתם מפרידים את ההסכם - מה הפיצוי שאתם צריכים לשלם? כי הנימוקים הענייניים כבר נאמרו על-ידי חבר-הכנסת הדר ואינני רוצה לחזור עליהם. מכל מקום, לנו יש ענין לסיים את המפעל. זהו מפעל חיובי, מפעל הגיר היחיד, ואם הוא יכול לעמוד בתחרות - אין טיבה להרוג אותו, כי אינני יודע אם הדבר יביא תועלת לעתונות אם המפעל ייסגר ותמיד הם יהיו תלויים בשוק העולמי. לכן, יש צורך במאמצים צד העתונות ולראות אם ישנה אפשרות לצאת מההסכם.

ש. המלפפון

ראשית, הייתי רוצה למנוע רושם, או התרשמות כאשר מדברים על גושא זה של רבישת גיר ממפעלי הגיר בחדרה שיש כאן כאלו שני מחנכים. הגו"לים והעתונים היומיים מצד אחד, ומפעלי גיר חדרה - מהצד האחר. אנחנו מבטיחים את מצבו של המפעל, כבעלי העתונים וכאחרים ישראלים אין צורך הרבה לשכנע אותנו מדוע המפעל הזה זקוק לעודף עכשיו.

אבל יחד עם זאת הייתי רוצה להשלים ולהסביר לכם מספר עובדות על-מנת שהדעה תה קרה. היו מו"לים של עתונים שהנו בשעתו למפעלי גיר חדרה וביקשו לקנות גיר והם לא היו מוכנים לזכור גיר לעתונים היומיים. אנחנו מדברים על צריכה שנתי של 30,000 טון גיר והעתונים ביקשו לקנות 1000 טון והשווה את היתם שלילית בצורה מוחלטת. בשעתו, התערה הממשלה והדבר לא הועיל, כי אנשי חדרה היו אז קשורים בחוזה מכירה עם מישור אחר. על-כל-פנים, לנו לא מכרו גיר. לבן, בשעתו לא היתה ברירה אלא להחזיק את רגלנו ברחבי העולם ולחפש מקורות אחרים ולקנותם שם גיר. אז זכו קנינו גיר באיטליה, אוסטריה ושבדיה. איטליה ואוסטריה חדלו להיות ספקות של גיר עקב המצב הענייני במדינות אלה. על-כל-פנים, החוזים הוחסנו חז-חדשים באיטליה ובאוסטריה. אז היו השבדים היחידים שלא רק קנינו את החוזים, אלא הלכנו וטיפקנו לנו את הגיר בימים הקשים של המלחמה, כאשר מפעלי גיר חדרה אפילו לא נמקו את התשובה. וזאת, כאשר חסר לנו הבטיח של התחרות.

בינתיים, היינו אנו אלה שביקשנו מהשבדיים ואז עוד לא היה לנו חוזה רב-שנתי, אלא היינו רק מנהלים מו"מ. רק אז ראינו בפעם הראשונה שאיננו יכולים לבנות על אטסקה בטוחה מעבר לכמות שמפעלי גיר חדרה

ש. הימלפרב:

סיפקה - ואז היה מדובר על 5000 טון ניר. אמרנו שאנחנו חייבים לחפש ניר, ואז היינו אנחנו שלחנו על השבדים וקיבלנו חוזה רב-שנתי.

כאשר מדברים על נושא של מכס ומחירים, אזי אולי שמעתם שבתורכיה ובמדינת ישראל - אלה הן שתי המדינות היחידות שיש בהן מכס על ניר עתונני. כאן נקבע מחיר של 100 לירות לטונה ואנחנו משלמים זאת. השאלה איננה זאת: מכיון שהטיב סביר, וכמי ששמענו המחיר זול יותר - אז מדוע שלא נקנה יותר ניר?

נאמר כבר שישנו חוזה, אשר יפתיים בחאריך מסויים, בעוד שלוש שנים, ואז צריך להודיע על כך לשבדים בעוד מועד. נוסף לכך נשאלת השאלה אם מפעלי ניר חדרה יהיו מוכנים לייצר ניר בכמויות כאלה שהעתוננים מזדקקים להם וטיב הניר יהיה משביע רצון, ותהיה תחרות חופשית. רבותי, גם זננשא של טיב הניר הוא דבר שאי-אפשר לוותר עליו. אנחנו הכנסנו סעיף בקשר לכך בהסכם עם מפעלי ניר חדרה, כדי שהדבר יהיה להם ברור כבר מתחילת המו"מ, כי הם אינם מסוגלים לייצר ניר סדור. משום כך אני אומר שטיב הניר הוא דבר חשוב.

אנחנו הסכמנו עם מפעלי ניר חדרה לגבי תוספת של ההסכם אתם שהוא יהיה כמותי להסכם עם השבדים לגבי המועד. אזי, אם הטיב יהיה טוב, הרי ללא ספק הוא ש-30% מתצרוכת הניר שאתה אנחנו קונים ממפעלי ניר חדרה היא כמות מכובדת בכל מה שנוגע לאפשרויות של העתוננים, ובעיקר, כאשר המדובר הוא בצילומים. כאן נכנס הנושא של מודעות ומכירת מודעות מפני שאם המודעה מודפסת על רקע שחור והניר איננו סופג - התמונה אינה יוצאת ברורה ויש אבק על הצילום והמפרטם אינו רוצה לשלם. יש כאן בעיות מסובכות. אז הסתמן העניין של 30%-70% וזה לא תמיד תואם את דרישות המערכת.

במידה ועד לתום תקופת ההסכם עם השבדים, מפעלי ניר חדרה יהיו מוכנים לייצר ולמכור ניר בכמות יותר גדולה מזו שגמרנו אתם ובטיב משביע רצון - לא יהיה מישהו שמח יותר מאשר העתוננים שיהיו מוכנים לקבל את הצעת מפעלי ניר חדרה. אנחנו יודעים מהו המפעל הנמצא בחדרה, ופה חשיבותו של המפעל המקומי ומה הקשיים שיש לנו כאשר המפעל נמצא רחוק. אנחנו בהחלט נהיה מוכנים להיות פתוחים לנושא הזה. אבל ראשית כל יש לקיים את התנאים.

בוודאי שאינני מוסמך לדבר בשם מפעלי ניר חדרה. אבל עלי לציין שבנושא זה של ניר יש עליות וירידות. רק לפני שנים מספר היפשו אנחנו המו"לים ניר אצל התורכים, כי היה משבר עולמי של ניר בחו"ל ולא יכולנו לקבל יותר ניר.

הינו"ר - י. הורוביץ: איך אתה משלם - זו הבעיה שלך. אולם, כדי לשלם, מהם הדברים האחרים שצריך לשלם? שאלו כבר חברים אחרים, מה הציפוי הכספי שעליכם לשלם לפני ההסכם עם השבדים במידה ואנחנו מפירים את ההסכם. (ש. הימלפרב: 250 קרונוט שבדיים לכל טונה, לכל אורך החוזה). נניח שיימצא כוח עליון שיטפל בכך?

ש. הימלפרב: שמעתי ששאלה זו הופנתה למשרד מסחר ותעשייה. עלי לציין שהיום אנחנו מוכנים לקנות יותר ניר ממפעלי ניר חדרה. אולם, אני חושב שמדינת ישראל וממשלת ישראל אינם מעוניינים בשום מקרה להגיע למצב של הפרת ההסכם. וזאת, מהרבה נימוקים, ואני יודע מה

ש. הימלפרב:

שאי מדבר. (א. לבני: מודות אפשר למסור בוועדת חוץ ובסחוק). היחסים שלנו עם השבדים הם יחסים מסחריים לאורך שנים ומפעלי ניר חדרה קונים את חומר הגלם ליצור ניר עתוננים באותו מפעל בחו"ל ששם אנחנו קונים את הנייר; ואינני יודע אם מישהו מעוניין לנתק בצורה טובה או אחרת את הקשרים עם מפעלי סטורה. אולי חברי-הכנסת אינם יודעים שמפעלי סטורה הוא אחד מהמפעלים האדירים בעולם שעוסקים לא רק ביצור ניר, אלא גם ביצור נשק וכל מה שאתם רוצים. לכן, אינני חושב שלמישהו יש עניין בניתוק הקשרים ואפילו בצורה טובה. אבל דבר זה ישאיר מסקע אצלם. נוסף לכך, מפעלי ניר חדרה הודיעו שאין להם התנגדות שנמשיך לקיים את הקשרים עם שבדיה. אמנם לא דובר מהם מידת הקשרים. אולם, אני מכיר את האנשים משבדיה, ואני הייתי זה ששכנעתי אותם לוותר על 30% מהלל הרכישה. הם לא רצו לשמוע על כך ואחד הנימוקים שלי היו - לאחרי שטיפרתי להם על מפעלי שמנע שהבאתי כדוגמה, הרי עכשיו קיים מפעל ניר במרכז הארץ ומותר לחברה כמו סטורה לצאת לעזרת מפעל כזה, ושכנעתי אותם. אולם, כל אלה שמכירים את אנשי סטורה יודעים שהם לא יוותרו; ותשאלו אותי מדוע, אומר לכם שגם שם יש צמצומים, כי לעומת המחסור בנייר בשנים קודמות, הרי היום יש עודף היצע וידוע לכם שסוגרים עתוננים באירופה ומספר העמודים יורד. אחד מחברינו שהיה בסיוור באירופה ביקר גם במפעלי סטורה ומצא את המחסנים מלאים ואיך למי לתת את הנייר.

כאשר אנחנו עשינו את ההסכם עם מפעלי ניר חדרה והבטחנו לקנות 30% מהתוצרת התחייבנו בכתב וכל עודף מהתוצרת נקנה ממפעלי ניר חדרה. הדבר כתוב וכן הודענו על כך למנכ"ל מפעלי ניר חדרה, ואנחנו מקווים שאנחנו נקנה ניר ממפעלי ניר חדרה מעבר למה שהתחייבנו בחוזה. אולם יש הבדל בין התחייבות לבין דרישה. אנחנו רוצים לעזור למפעל, כי אנחנו רוצים את המצב. יחד עם זאת נשאלנו על-ידי חברי-הכנסת הדיר מדוע לא צריך לשכנע את קרבלי להשתמש בקרטונים ממפעלי ניר חדרה ואת המו"לים כן. אבל הפעלים של קרבלי הם אותם הפעלים של מפעלי ניר חדרה ופה מדברים אל המו"לים. אותם לא צריך היה הרבה לשכנע כי זה גם מפעלים של אנשי קרבלי. אבל לפני הרבה שנים זה לא הצליח, ולא מבחינה זו שאנחנו לא רצינו.

הינו"ך - י. הורוביץ:

עלי לשבח את נציג העתוננים שאיננו עוסק בהגבלות ואמנם הוא ענה על השאלות. אבל לא על כולן. אמרת שהמחסנים מלאים - מדוע הבעלים של מפעלי ניר חדרה לא ירצו לפגוע בקניית חומר גלם וממשלת ישראל לא תרצה להכנס לקונפליקט עם מפעלי סטורה. אני שואל מה יקרה אם הם כן יוותרו ולא תביא להם את הדוגמה של תמנע, אבל מה תאמרו אתם העתוננים אם סטורה תסכים - לאחר שממשלת ישראל תסכים להיות השחקן - אם כל הדברים יסתדרו האם תוכלו להגביר את הקניה או לא?

ש. הימלפרב:

אם במרוצת הזמן מפעלי ניר חדרה יהיו מסוגלים לייצר ניר המספיק את דרישותינו מבחינת הטיב, כי אז נהיה נכונים לדבר בהתחייבות. אבל כל עוד מפעלי ניר חדרה אינן ביכולתם לעשות זאת, ועל כך אין חולקים. (הינו"ך - י. הורוביץ: אני חולק). יש לנו סעיף בחוזה האומר שאנחנו צריכים להביא מומחה כדי לעמוד על טיב התוצרת של מפעלי ניר חדרה; אזי, כל עוד איננו יכולים לעשות זאת, איננו יכולים לוותר על הפרופורציה, כי כאן מדובר על הכנסות העתוננים וכל מה ששמעתם כאן.

אשר לשאלתו של חברי-הכנסת לבני בקשר לספרים ועתוננים - ישנן הוצאות ספרים רק לעתוננים בודדים, ומספר הספרים שהם מוציאים על ניר עתון הוא מועט. עד כמה שאני יודע הם מוציאים ספרים על ניר אחר.

היו"ר - י. הורוביץ:

מהם הנאי והנימון של חומר הגלם? האם יש ביטוח הצמדה?

ש. הימלפרב:

אני לא מקבל שום דבר, זה בוטל ואיננו קיים.

פ. ליבוביץ:

זה מזמן הלך.

מ. דרובלס:

לדעתי, איגוד העתונים צריך לראות את הדברים אחרת, כי אם יבוא גורם שיצליח להשיג את כל הדברים שאחם מעונינים בהם במפעלי ניר חדרה כמו: ענין הטיב, ואם ישנן ארצות אחרות המדפיסות על ניר מהטיב של ניר חדרה - אין סיבה שאתם לא תעשו זאת.

ש. הימלפרב:

ישנם עתונים בעולם המדפיסים על ניר שהוא מטיבו של ניר חדרה, אולי עוד יותר גרוע. למשל: יש ניר תורכי שהוא יותר גרוע. אבל זה איננו אומר שזה תואם את הדרישות המקצועיות שלנו; יש ניר קנדה, וניר קנדה הוא ניר טוב. הוצע לנו לקנות ניר קנדה ומשוויוצריה בתנאים נוחים. לאחר שנשלח אלינו הניר מקנדה התברר שטיבו אינו משיע יצוץ, למרות שבדרך כלל ניר קנדה נחשב לניר טוב מאד ובאמריקה משתמשים רק בניר קנדה.

ע. שרון:

מסו"ת אינו יכול להתחייב על ההפרש במחירים, כי לגבי מסו"ת מקובל העניין כפי שהוא נגמר בין שני הצדדים, כלומר, כפי שגמרו עם השבדים. (היו"ר - י. הורוביץ: האם אתם התעניינתם בנוקודה הזו של הטיב?) אנחנו יודעים שבעיית הטיב הייתה קיימת בצורה הרבה יותר חריפה בתחילה; ואני גם יודע שהעתונים הודו בפנינו שהיום הטיב טוב יותר - דבר זה ניתן לשפר, ותמיד אפשר לשפר.

אשר לשאלתו של חבר-הכנסת לבני לגבי המכסים שאולי ניתן היה להעלות את המכס על ניר עתונים - היום יש מכס של 100 ל"י לטונה על ניר עתונים ועל ניר ספרים - 17,5% מס קניה. לכן, אינני רואה כיצד זה זה יפתור את הבעיה, כי ספרים אין מדפיסים על ניר עתונים, אולי מדפיסים ספרים על ניר עתונים שצורכים 500 טון ניר לשנה, כי אין מדפיסים ספרים על ניר עתונים. מכל מקום, אני מניח שזה פחות מ-1000 טון לשנה.

אשר לשאלתו של היושב-ראש שאם יהיה גורם שיסייע להשתחרר מהחובה - אני מניח שלקראת סוף שנת 1977 ישנה זכות להשתחרר, או להוריד התצרוכת משבדיה בעוד 6000 טון, כי על זה מדובר ונראה לי שזה אפשרי אם נקבל פניה בזו מאחד הצדדים. (ע. הדר: כלומר, אתם פאסיביים בשלב זה למה שמתרחש?) אני כבר הטברתי ונחננו איננו צד לחובה, כי החובה נחתם עם איגוד העתונים היומיים, אלא אם תעשו משהו שאנחנו נהיה צד לחובה עם השבדים. (ע. הדר: לצערי, הבעיה היא שלך, ואתם הייתם צריכים להיות חרדים למפעל הניר בחדרה). יכול לזכות שיש כאן עניין של עיתוי ולא התנאים. יכול להיות שאפשר יהיה לבוא לשבדים, אבל לא לפני שנת 1977.

היו"ר - י. הורוביץ:

אנחנו מדברים על התרת החובה. השאלה היא אם אתה יכול ללכת להסכם בלי האיגוד, או אתה לא יכול לעשות זאת?

י. גולן: אני הייתי רוצה להבהיר כמה דברים ולהתחיל קצת בהיסטוריה, למרות שבמקצוע השיווק אין עוסקים בהיסטוריה. האמת היא שההתקשרות עם איגוד העוונים היא רבת-שנים, אולם, מסיבות טכניות לא היינו אנחנו הספק הראשי של ניר. להיפך, הכמויות שלנו, אם אני זוכר טוב, הלכו וירדו מאספקה של 10.000-12.000 טון בשנת 1960 ל-5000 טון בשנת 1970. אני חושב שאף פעם לא הגענו לאפס. מכל מקום, המספרים ישנם. בתקופה ההיא היה גורם איטלקי, וכפי שידוע לכולנו, הוא היה מסובסד וסיפק ניר טוב באיכות טובה ובמחיר זול.

מה שקרה הוא: כתוצאה ממלחמת יום הכיפורים הגורם הזה הפסיק חי-צדדיית את האספקה והפך את החוזה עם איגוד המו"לים. היה מוסכם בין איגוד המו"לים לבין מפעלי ניר חדרה, ואיגוד המו"לים היה מודיע לכך שיש לו שני צדדים - יש ספק בחו"ל ויש מפעל מקומי שאפשר לפנות אליו; וזאת, מתוך פרספקטיבה לאורך ימים כאשר נגיע לאספקה יותר גדולה. אך מאחר ומלחמת יום הכיפורים לא תואמה אתנו ופרצה באמצע עוד חרם שיכולנו להרחיב את כושר התפוקה, כאשר הביקוש גם לגבי ניר בסוגים שהיינו יכולים לספק היה מעבר לכושר התפוקה והיה הכרח לקצץ לאורך כל הדרך.

השאלה שעמדה בפנינו היתה למי מקצצים.

היו"ר - י. הורוביץ: יכול להיות שהיינו מוצאים לנכון לומר לכם שאתם במדיניות שלכם לא עמדתם בהתחייבויות. אמנם אתם עשיתם את החשבון שלכם. יכול להיות שיבוא מישהו ויאמר שהשיקולים שלכם נכונים - מדוע לא מפרתם? הם אינם באים אליכם בטענות, כי הם סידרו את סדר העבודה שלהם, כדי להבטיח אספקה סדירה ושוטפת של הזמר בלם, ואיש מאתנו לא יכחיש שאף ליום אחד לא נפסקה הופעת העתונים. לכן, אני אומר שאיננו באים לעשות כאן את הדיון עם מפעלי ניר חדרה, כי זהו איננו ענין של תורמים. זהו מפעל שלנו בהשקעות של הממשלה; אלה אינם בעלי מניות עשירים, אלא אנחנו דואגים למאות מליוני הלירות הישראליות המושקעות במפעל, ל-1800 הפועלים; ואם יקרה משהו והאזוניה לא תגיע, הרי יש לנו ניר מקומי. אזי, הוויכוח הוא מאד חשוב לכם, אבל הוא איננו רלוונטי, כי איגוד המו"לים טען לגבי הטיב, או דברים כלכליים אחרים, כי אם התוצרת אינה טובה הם לא יצליחו למכור את העתונים. לכן, אני מבקש מכם לענות על השאלות שהוצגו ואל תחטירו דבר. . (ע. הדר: האם אתם מוכנים לחתום על חוזה ארוך טווח?)

י. גולן: אנחנו מוכנים. אבל איננו יכולים לחשוב אלא יחד עם הקולגים שלנו, עם הפרטנרים מהצד השני שהם המו"לים. אנחנו מוכנים לחתום הסכם לטווח ארוך בהתאם לבקשתם במקביל למועד שיפוג תוקפו של ההסכם לגבי הספק האתר, היום לא היתה שום בעיה להתחייב בהסכם רב-שנתי.

אשר לזו"ש הטיב - בתעשיות מסוג תעשיית הניר הייבים לדעת שלא ניתן לעשות שום דבר יש מאין, אלא אם האפשרו לייצר כמויות גדולות - הכמות תיתן גם את האיפוז, והראיה - בחצי השנה האחרונה כך אמנם היה, כי אי-אפשר לעשות 100 טון ניר עתונים באיכות של סטורה, ואם בעל-פה נאמרו הדברים, הרי גם זו הוכחה שגם הצד השני מאשר זאת. אני מאמין שאפשר להשתמש בנייר שלנו, עם המגבלות, גם בכמויות גדולות יותר.

אשר לנושא המחיר - כבר נאמר כאן שהדבר נמצא במו"ש, ולמרות חתימתנו על ההסכם ישנן עוד כמה הטבות כמו: חודש אשראי, יש ריבית הצמדה והמפעל עצמו נותן הנחה כללית. זאת אומרת, בסך-הכל יתנהל מו"מ מסחרי

י. גולן:

הוגן ופגדיר את הדברים הנחתמים יתרונות מובהקים לצד השני. איננו מחשבים בכך שאם נגביר את האספקה לא נקיים את ההסכם.

א. בינשטוק:

עובדה היא שישנם דברים שהוועדה יכולה להמליץ עליהם. כידוע לכם, אנחנו עומדים להגביר את היצור השנה. אולם, סוגי הנייר שאנחנו נייצר יבוא תוך שימוש במסולת ניר שהיא יחסית כאן גדולה. אנחנו צופים שבשנה הבאה היא תגיע ל-20,000 טון. זה אומר, כמעט הכפלת הכמות שאמנר אוספת, זה אומר טאמץ גדול באיסוף מסולת הניר, ואנחנו נגביר את האיסוף ונעשה במיטב יכולתנו. אבל זה גם אומר אמצעים נוספים. נשאלת השאלה אם הוועדה יכולה להכנס לבעיות נוספות הקשורות בעיריות. (היו"ר - י. הורוביץ: מינימום מחוכנו שני חברי שיעבדו את ההמלצות לוועדה, אשר אחד מהם הוא היועץ הכלכלי של הוועדה). טוב היה לו העיריות היו מוכנות לסייע בידינו ולקעמיד לרשותנו רכב לאיסוף מסולת הניר כדוגמת עיריות רמת-גן ולכך ישנן אפשרויות, כי הם נותנים לנו את האמצעים לכך כגון: רכב מתאים לאחר שעות העבודה, לאחר שהם גמרו את עבודתם בשעה 10.00 בבוקר בעירייה, קיבלנו אנחנו את הרכב - דבר זה איפשר לנו לנצל את האמצעים לטווח קצר ביותר וזה נותן לנו יתרונות רבים. דבר זה עשינו גם בחיפה.

נוסף לכך, יש להקצות שטחים קטנים ביותר לכבישת מסולת הניר הנאספת. בחיפה הועמד לרשותנו שטח כזה ואם היינו מקבלים שטח דומה בירושלים - היה זה דבר גדול בשבילנו. כן יש לעמוד על כל הקשור בחקיקת עזר עירונית לגבי מסולת ניר.

ש. הימלפרב:

אשר לענין מסולת ניר - יש לאיגוד העתונים היומיים הסכם עם אמנר שאת כל המסולת אנחנו מוכרים כמסולת ניר. נוסף לכך, הייתי רוצה שתדעו שכל הנושא של עתונים משומשים, כמו זה של הארגונים העומדים בהתחברותם - תל-אביב - זוהי בעיה מסובכת והמורה וישבנו גם עם אנשי הוועד למען החייל ומתברר שהתחילה תעשייה של אנשים המוציאים מהארגונים את העתונים הישנים והעתונים החדשים כ"חדשות" - נושא שהוא המור בשבילנו. אם יתברר לנו שאנחנו נקופח בצורה זו או אחרת ולא נגיע לאיזה שהוא הסדר עם הוועד למען החייל נצטרך לראות כיצד לטפל בנושא, כי מכל העתונים הנמסרים לוועד למען החייל נגרמים לנו נזקים.

היו"ר - י. הורוביץ:

אשר לענין איסוף מסולת הניר - אני מקווה שהוועדה תביא כאן המלצות שתקבלנה פה אחד; אם יהיה צורך נדון בהמלצות ואם הן התקבלנה - נאשר אותן ונעבירן לכל חברי הוועדה ולכל הנוגעים בדבר.

החלק השני של המלצות ועדת הכלכלה יהיה נוגע לעצם קיומו של המפעל, ובעצם ענין זה הוא שמונה על שולחן הוועדה. אני אביע כאן את חרדתי וחרדת כל חברי הוועדה לגורל המפעל. אני מאמין שהמפעל יעבור את הגיא ויתחיל לעלות ושמאצבו ישתפר. ברור שצריך לעשות כאן כמה ניתוחים הנוגעים לניהולו של המפעל, ליעולו ולקיומיו, כדי שתהיה הרגשה כללית שעושים כל מה שניתן, כי החכמה איננה לקצץ, אלא להעלות את המריון והפדיון.

אני תמה על משרד מסחר ותעשייה, כי ישנה הרגשה שיש פלקציה במפעלים ומי שעושה משגה הולך לבית קברות ומי שמחזיק מעמד הוא ממשיך - יש לי רושם שמתגבשת דעה כזו לגבי מסחר מפעלים. הקושי במפעלי ניר חדרה ובמפעלים אחרים בסדר גודל זה שיש לענות על הצרכים הבסיסיים לגבי

היו"ר - י. הורוביץ:

מפעלים כאלה במדינת ישראל שהם בעלי חשיבות עליונה ויש להתחשב בהם, וגם הצרכן הגדול כאן אינו פתוח לעניין זה. אזי, אם חושבים להביא בפנינו עניינים שאנחנו נהיה רק חותמת גומי - זהו עניין אחר. אבל אם המדובר מעבר לזה ורוצים לעמוד לא רק על העבר, אלא גם על ההווה והעתיד יש להביא את הדברים גם בפני הצרכן על-מנת שישאל את עצמו: מה יקרה אם מחר לא יתקיים יותר המפעל - וזה לא בשמים, ובעיקר, אם לא נרתם לזה כולנו יחד, אזי זה לא בשמים ומפעלי ניר חדרה ייסגרו, ואלה שצריכים היום להשיג את הקרונות לשבדים: ימרטו יום אחד את קרחתם. כיון שכאן הושקעו מאות מיליוני לירות; וזאת, פרט לשיקולים של טובת המשק, ואין צורך לומר שיש כאן טובת המשק והוכחנו זאת אחד לשני.

לכן, אנחנו רוצים להביע את הדאגה של חברי הוועדה, ואני פונה למשרדי הממשלה לעשות הכל כדי שהמפעל ימשיך להתקיים. כל משרד ממשלתי יעשה בתחום הנוגע לו וישבו יחד עם הצרכנים, כדי שהם לא יצטערו שהיו קצרי ראות. בהמלצות צריך יהיה לציין שתוך 90 יום על משרד מסחר ותעשייה לדווח לנו מה נעשה בתחום זה.

הישיבה ננעלה בשעה 12.00.